

STIFTELSEN EMS

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

1971/72

V E R K S A M H E T S B E R Ä T T E L S E

Styrelsen för Stiftelsen EMS och studioledaren får härmed avge berättelse över verksamheten under budgetåret 1971/1972.

Styrelsen

Stiftelsens styrelse har under verksamhetsåret sammanträtt sju gånger, därav en gång per capsulam.

Styrelsens sammansättning förändrades genom att Stiftelsen FylFST som ny representant för tvåårsperioden fram till 1.7.1973 utsett Sten Hanson, vilken efterträdde Carl Lesche. I övrigt förblev styrelsens sammansättning oförändrad med Torsten Löwbeer som ordförande utsedd av Kungl. Maj:t samt ledamöterna Magnus Enhörning, Werner Schneider och Göran Waldau, utsedda av Sveriges Radio och Ingvar Lidholm, utsedd av Musikaliska Akademiens styrelse.

Personalen

Inom personalen har vissa förändringar skett. Liksom föregående år har Knut Wiggen tjänstgjort som studioledare, Per-Olov Strömberg som teknisk chef, Folke Hähnel som biträdande studioledare, Björn Sandlund som konstruktör och ställeföreträdande teknisk chef, Gunnel Lundholm som ingenjör och apparatisör, Christina Mohede som sekreterare och Herta Keldusild som bokförare på deltid. Göran Svensson har biträtt B. Sandlund vid konstruktion och byggande av den nya studio, avsedd för bl.a. Musikhögskolan i Stockholm, under det att Bengt Nordgren har slutat sin anställning. Som ny medhjälpare åt B. Sandlund har Lennart From tjänstgjort sedan februari. Under några månader deltog även den italienska musikern och civilingenjören Claudio Bonechi i studiobyggandet.

Torbjörn Höglund slutade den 31 december 1971 sin tjänst som programmerare och systemman. Han efterträddes den 15 mars 1972 av civilingenjör Zaid Holmin och Robert Strömberg, vilka delar befattningen.

Sedan 1.9.71-31.12.71 har programmerare Kaj Beskow biträtt studioledaren på halvtid och därefter återstoden av budgetåret på heltid i arbetet med att specificera EMS-1 programmet samt utveckla kompositionsprogrammet Music Box. K. Beskow har även deltagit i testning av EMS-1.

En försöksverksamhet med anställning av tonsättare som produceter på halvtid har under året pågått i liten skala. Under längre och kortare perioder har Miklos Maros, Leo Nilsson och Anders Eliasson varit engagerade. Försöksverksamheten har inte kunnat utvärderas då antalet producenter varit alltför litet.

Som praktikant har Rolf Enström tjänstgjort under juni månad.

Sekreteraren Christina Mohede har sagt upp sin befattning fr.o.m. nästa verksamhetsår för att tillträda en befattning vid Riksskonserter.

Apparatur och utbyggnadsarbete

I stora studion har uppsatts arrangemang för placering av högtalare i olika höjdnivåer i syfte att experimentera med vandrande ljud. Vidare har konstruktion och montering av nya regler för manuell enveloppgivning påbörjats. Datamaskinen har kompletterats med två stycken skivminnen, två stycken dectape transporter (Floating point processor) och kärnminnet är vidare utbyggt till 32k ord.

Klangverkstaden har vållat åtskilliga bekymmer för tonsättare och tekniker under det gångna året på grund av sitt starkt fötslitna tillstånd. En ny s.k. hackare, har emellertid tillförts apparaturen liksom även en konstruktion som medger att en av de analoga bandspelarna kan köras med variabel hastighet. En "Arbetsbeskrivning för klangverkstaden" har utarbetats och utgivits som EMS-

information nr 3.

EMS har sedan våren 1970 samarbetat med Musikhögskolan om konstruktionen och byggandet av en avancerad elektronmusikstudio. På denna studio har ställts synnerliga höga krav, såsom att den skulle fungera såväl med manuell som med digital styrning, vara utbyggbar, styrbar från digitala bandkassetter, fungera som programmerbart mixerbord, som med tillsatser även skulle kunna styra extern ljud-, ljus- och kameraapparat, vara lätt anslutningsbar till en datamaskin, ha variabla tidskonstanter vid in- och avspelningar samt en mängd kommandon i fråga om redigering av inspelat programmaterial. Denna studioenhet är på samma gång en syntetisator, ett mixerbord och i viss grad en datamaskin och som studioenhet unik i världen för närvarande. Det är bekant för EMS att amerikanska producenter av elektronmusikstudior arbetar med konstruktioner av liknande slag fast i form av mindre system.

Musikhögskolans studio skall enligt överenskommelse levereras under hösten 1972. Vid verksamhetsårets utgång är ytterligare tre huvudenheter praktiskt taget färdigkablade; av dessa är en avsedd att användas vid två-ärnesläroverutbildningen i Göteborg, och avtal om leverans till självkostnadspris plus 20% har träffats med Universitetens utrustningsnämnd. Såväl slutleveransen till Musikhögskolan som leveransen till Göteborg är planerade att äga rum under hösten 1972. Av de övriga två exemplaren är ett avsett för EMS som ersättning för den gamla klangverkstaden. En presentation av ljudprocessor, utvecklad vid EMS har utgivits som EMS-information nr 4 och beskriver den nya studiokonstruktionen.

Det grundläggande programmeringspråket för stora studion, kallat EMS-1, har under året färdigställts av Uppsala Datacentrals medarbetare, och den förberedande versionen EMS-0 har kunnat kasseras. Testningen av EMS-1 har pågått och allt tyder på att leveransgodkännande kan ske inom kort. Uppsala datacentral har ytterligare åtagit sig att utföra en "packad" version av EMS-1 varigenom det blir möjligt att använda datamaskinen i background/foreground. En beskrivning av EMS-1, Introduktion till musikprogrammet EMS-1, har utgivits som EMS-information nr 5.

Ett visst felrättningsarbete har utförts på det av Wayne Slawson utarbetade programmeringsspråket Syntal II.

Utvecklingen av studioledarens simuleringsprogram för kompositionsregler, kallat Music-Box, som påbörjades i samarbete med David Fahrland, har fortsatt, nu med Kaj Beskow som programmeringsteknisk medhjälpare. Under arbetet har utförts några praktiska kompositionsförsök som kan betecknas som uppmuntrande.

Produktionen

Stora studion har utnyttjats i sammanlagt 1.603 timmar (föregående år 1.865; ett normalskift= 2.000 timmar pr år), fördelade på följande sätt:

Komposition

Sveriges Radio			
Musikavdelningen	16		
TV	<u>17</u>	33 (185)	
Fylkingen		72,5	
Övrig försäljning		75 (44)	
Visningar		40	
Fri tid		<u>367 (147)</u>	588 (376)

Kurser

601 (252)

Intern förbrukning

414(1.237)

1.603(1.865)

Den externa förbrukningen har alltså ökat med ca 90%.

Datorns utnyttjande fördelar sig sålunda:

Komposition

Sveriges Radio		
Musikavdelningen	14	
Fylkingen	104,5	
Övrig försäljning	26	
Fri tid	<u>109</u>	254

Kurser

556

Intern förbrukning

1.733

2.543

Klangverkstadens utnyttjande fördelar sig sålunda:

Komposition

Sveriges Radio		
Musikavdelningen	335,5	
Övrig ljudradio	141	
TV1	74	
TV2	<u>120</u>	670,5
Fylkingen		251
Övrig försäljning		208,5
Fri tid		<u>394,5</u>
		1.525

Kurser

316

Intern förbrukning

210

2.051

Förteckning över igångsatta eller anmälda produktioner vid studiorna och datamaskinen upptar 79 nummer (mot ca 50 föregående år), varav några gäller kollektiva kompositioner.

Följande tonsättare eller tekniker/forskare har under verksamhetsåret arbetat vid EMS som tonsättare eller kursdeltagare:

Jan Alpsjö	Ferenc Belohorszky	Leif Bergström
Thomas Birth	Peter Björk	Staffan Björklund
Lars-Gunnar Bodin	Marcus Boldemann	Axel Borup-Jørgensen
Sven-Erik Bäck	Daniel Börtz	Hernik Colding-Jørgensen
Barbro Dahlman	Kasimir Djuric	Anders Eliasson
Bengt Ernryd	Eberhard Eyser	Peter Goldmann
Ulf Grahn	Christer Grewin	Ragnar Grippe
Sten Hanson	Christer Hennix-L.	Peter Hennix
Michael Hinton	Åke Hodell	Per Holmström
Bengt-Emil Johnson	Leslie Johnson	

<i>Åke Karlung</i>	<i>Kåre Kolberg</i>	<i>Włodzimierz Kotonski</i>
<i>Kurt Lindgren</i>	<i>Peter Lyne</i>	<i>Miklós Maros</i>
<i>Edward McGuire</i>	<i>Arne Mellnäs</i>	<i>Jan W. Morthenson</i>
<i>Leo Nilson</i>	<i>Else Marie Pade</i>	<i>Moses Pergament</i>
<i>Nils Holger Petersen</i>	<i>Carl Fredrik Reuterswärd</i>	<i>Hans Rytterkvist</i>
<i>Roberta Settels</i>	<i>Thorkell Sigurðbjörnsson</i>	<i>Tore Simonsen</i>
<i>Hans Wahlgren</i>	<i>Karl-Erik Welin</i>	<i>Knut Wiggen</i>

Beställningsverk för vilka studiohyra erlagts — utöver den av Sveriges Radio och Fylkingen disponerade tiden — har utförts för bl.a. Operan i Stockholm (Sven-Erik Bäck, balettmusik), Stockholms Stadsteater (Bengt Ernryd) och Danmarks Radio (Else Marie Pade, Nils H. Petersen och Henrik Colding-Jørgensen).

På framställning av Computer Arts Society, London, utlystes en internationell Workshop för datamaskinkomponister att äga rum vid EMS i september 1972. Ett tiotal deltagare har anmält sig.

Visningar, besök

Visningar av studion har varit talrika. Från grundskolor, gymnasier, folkhögskolor, lärarhögskolor samt institutioner och kursverksamheter vid universitetet har omkring 35 gruppbesök mottagits. En grupp utgjordes av musikintresserade läkare vid Karolinska sjukhuset, en annan av medlemmar av ett större företags konstklubb. Tonsättare och/eller tekniker har också lockats till EMS såväl för att bese stora studion som för att orientera sig om den nya studiokonstruktionen. Bland 40-talet besök av enskilda eller grupper som fått studion demonstrerad märks främst Pierre Boulez och hans fem medarbetare vid det nystartade forskningsinstitutet i Paris, vidare Pierre Schaeffer samt tonsättare eller musiker från Argentina, Bulgarien, Canada, England, Förbundsrepubliken Tyskland, Holland, Italien, Sovjet(-Estland), USA och Österrike samt från de nordiska grannländerna. Vidare chefredaktören för *La Libre Belgique*, tek-

niker från Sldwestfunk och Japan, chefen för teateravdelningen vid Danmarks Radio m.fl. Nämnden för fördelning av Sveriges Radios forskningsanslag besökte studion liksom även en grupp medarbetare på utbildningsdepartementet med statssekreteraren i spetsen.

Kursverksamheten

De båda sista kurserna i klangverkstaden hölls hösten 1971 för sammanlagt 10 deltagare.

Kurserna i handhavande av stora studios manöverbord anordnades i tre omgångar hösten 1971 för sammanlagt 14 svenska deltagare.

11 tonsättare anmälde sig till en kurs i det förberedande programmeringsspråket EMS-0 hösten 1971. En första kurs i EMS-1 hölls våren 1972 för 10 tonsättare. Dessutom har givits en kurs i EMS-0 för intresserade programmerare; förhoppningen att EMS på den vägen skulle kunna få tillgång till ekonomisk överkomlig programmeringshjälp åt tonsättare gick emellertid inte i uppfyllelse.

Bland kursdeltagare i stora studion kan nämnas 4 elever vid Stockholms universitets musikvetenskapliga institution, av vilka åtminstone tre visat bestående intresse genom att återkomma för att utföra kompositioner. En av dem har (med rekommendation från EMS) blivit antagen som elev vid franska radions elektronmusikstudio. Vidare har två brittiska musikstuderande, som gästade Musikhögskolans kompositionsseminarium, deltagit i kurser.

En kurs för nordiska tonsättare anordnades under en vecka i vardera oktober, november och december 1971 för 5 deltagare (den sjätte uteblev). Kursen anordnades med ekonomiskt stöd av Nordisk Kulturfond. Deltagande tonsättare var Antero Honkanen, Finland, Axel Borup-Jørgensen och Henrik Colding-Jørgensen, Danmark, samt Sigurd Berge och Egil Kapstad, Norge. Kursen var i stort sett lyckad, men oförutsedda komplikationer med det då ännu tillämpade programmerings-

språket EMS-0, vållade avsevärda avbräck i kompositionsarbetet under den tredje veckan. Tyvärr fick EMS avslag på en ansökan till Nordisk Kulturfond att anordna en ny nordisk kurs nästa hetsår.

Informationsmöten om produktionsrutiner vid EMS har hållits för representanter för Operan, Dramatiska Institutet och medarbetare på Institutet för Rikskonsserter.

För handledning i fråga om den ljudproducerande apparaturen har i stor utsträckning de halvtidsanställda tonsättarproducenterna svarat. Datamaskin- och programmeringsinstruktionen har givits av EMS' egna programmerare.

Musikdirektören Lennart Khan vid Lärarhögskolan i Stockholm har färdigställt ett första undervisningsband i handhavandet av manöverbordet, och ett undervisningsband i grundläggande akustik har övertagits från Sveriges Radio.

EMS har vidare deltagit i den av STIM:s Informationscentral anordnade utställningen över svensk musik i England. Deltagandet gjordes i form av stora färgfoton av stora och nya studion samt text till dessa foton.

Forsknings- och utvecklingsverksamheten

På den apparattekniska sidan har aktiviteten varit stor; den har främst inriktats på konstruktionen av den tidigare nämnda studion för Musikhögskolan i Stockholm samt på framtagande av styrprogram och kompositionsprogram för stora studion. På grund av bristande personella och ekonomiska resurser har någon musikalisk forskningsverksamhet i övrigt inte kunnat igångsättas.

Organisationsfrågor

Från tonsättarhåll restes via Stiftelsen FylFST kravet på inrättandet av ett konstnärligt råd vid EMS, utsett av FST, Fylkingen och SKAP. Styrelsen fann ett sådant råd vara värdefullt, och rådet utsågs samt sammanträdde en gång med studioledaren. I samband med behandlingen av instruktioner till det konstnärliga rådet vid ett följande styrelsesammanträde, framfördes att FylFST styrelse beslutat att med hänsyn till att helt olika uppfattningar om rådets utseende och funktion framkommit, rekommendera EMS att betrakta rådet som icke existerande, varför styrelsen bordlade frågan.

Ekonomi

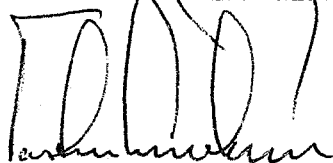
Till verksamheten 1971/72 erhöll Stiftelsen EMS 625.000 kronor varav 325.000 av Utbildningsdepartementet. Av dessa var 65.000 avsedda för pedagogisk verksamhet och återstoden för driften. Sveriges Radio har bidragit med 300.000 kronor medan något bidrag ej utgått från Fylkingen.

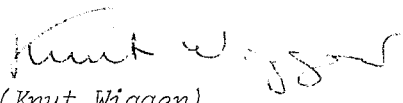
Studiotid har därutöver sålts för 120.840,60 kronor varav inkomsten från Nordiska Kulturfonden utgjorde 69.304 kronor. Försäljningen av diverse material uppgick till 8.297,09 kronor.

Beträffande Stiftelsens ställning och verksamhetsårets ekonomiska resultat får styrelsen hänvisa till bifogade balansräkning per 30.6.72 och resultaträkning.

Stockholm i september 1972

STYRELSEN FÖR STIFTELSEN EMS

(Torsten Löwbeer)
Ordförande

(Knut Wiggen)
Studioledare